

Studiedag: Duurzame ontwikkeling: een nieuw paradigma voor Sociaal Werk?

Frank Van Vaerenbergh (diensthoofd sociale dienst, OCMW Mol)

Sociaal Werk en Duurzame Ontwikkeling

In de loop van vorig jaar werden wij door Hilde Bevers van het onderzoeksteam bevraagd over sociaal werk en duurzame ontwikkeling binnen de concrete context van ons OCMW. Wij konden toen in de verste verte niet vermoeden dat we nadien nog de vraag zouden krijgen om hierover tijdens de studievoormiddag een getuigenis te komen afleggen. Het belang van de integratie van duurzame ontwikkeling binnen het sociaal werk is binnen het OCMW van Mol zeker groeiend aanwezig. Maar dit is nog zo embryonaal dat wij in eerste lieten weten het niet te zien zitten enig referaat hierover te brengen. Maar Hilde Bevers bleek een volhoudster te zijn en wist ons uiteindelijk te overtuigen hier aanwezig te zijn. Weliswaar nog steeds verrast, heb ik dan toch maar zelf de uitdaging aangenomen in de hoop dat ik effectief vanuit de praktijk een meerwaarde aan de studievoormiddag kan bieden.

De praktijk die ik breng betreft deze van het OCMW van een middelgrote gemeente uit de Kempen, de gemeente Mol (+- 33.000 inwoners). Een gemeente met de allures van een stad maar ook met de geborgenheid van een dorp.

Dienstverlening vertrekt in eerste plaats vanuit een zekere infrastructuur van waaruit je als dienst naar buiten treedt maar ook mensen ontvangt. Ik het kader van het Sociaal Huis koos Mol er voor om waar mogelijk diensten samen te brengen. Zo bouwden we een volledig nieuw complex waarin we de werkwinkel met al zijn partners inclusief onze eigen dienst arbeidsbegeleiding onderbrachten, alsook alle diensten voor allochtonen, een uitbreiding voorzagen van het algemeen maatschappelijk werk en diensten samenbrachten in één dienst Samenlevingsopbouw.

Zo ook wordt op dezelfde site momenteel een nieuw woon- & zorgcentrum gebouwd. Na de afbraak van het bestaande centrum zullen er serviceflats voor bejaarden en een dienstencentrum gebouwd worden. Ook zijn er al eerder bejaardenwoningen gerealiseerd. In één site hebben we dus bij wijze van spreke een 'welzijnswijk' en een 'seniorenwijk' samengebracht en zo als het ware bijna een 'sociaal dorp' gerealiseerd. Ook gemeentediensten vonden hier hun plaats of zullen nog worden toegevoegd. Via 2 basisloketten, de welzijnsbalie van het OCMW en de onthaal- en informatiebalie van de gemeente en een gemeenschappelijk digitaal loket, willen het OCMW en de gemeente een grotere toegankelijkheid van diensten realiseren.

Wanneer ik het hier verder heb over sociaal werk en duurzame ontwikkeling wil ik naast voorbeelden uit de praktijk van de dienstverlening, het sociaal werk toch eerst ook even stil staan bij enkele voorbeelden van realisaties op vlak van die genoemde infrastructuur. We zijn er immers van overtuigd dat het openbaar bestuur ook hier een belangrijke voorbeeldfunctie heeft.

Maar tegelijkertijd moet ik ook al ontgoochelen. We moeten toegeven dat zowel bij de realisaties op vlak van infrastructuur alsook binnen de dienstverlening zeer vaak het principe van economische rendabiliteit erg meeweegt op de besluitvorming wat duurzame ontwikkeling betreft. Maar zoals hopelijk uit de voorbeelden zal blijken kan het soms gelukkig ook anders. We zien ook dat het in de dienstverlening zeer moeilijk is mensen in het verhaal van duurzame ontwikkeling te betrekken wanneer zij eerst nog met zoveel andere problemen hebben af te rekenen. Hoe ernstiger de Multi-problemsituatie, des te kleiner de aandacht voor zaken als het milieu.

Infrastructuur

- In de reeds gerealiseerde nieuwbouw is een uitgebouwd domoticasysteem voorzien waarbij bewegingsmelders de verlichting automatisch in of uitschakelen zodat nergens onnodig licht blijft branden. De lichtsterkte van de lampen is afhankelijk van de sterkte van het daglicht dat binnenvalt. Bij helder weer dus weinig verbruik.
- Een systeem van nachtkoeling zorgt er voor dat in elke ruimte 's nachts bij lage kamertemperatuur automatisch ramen worden geopend om zo de burelen te verfrissen zonder dat hier overdag warmte voor moet buiten gelaten worden.
- In de burelen is een systeem van ventilatie met warmterecuperatie voorzien: warmte wordt uit de afgezogen lucht aan de frisse buitenlucht die wordt binnengezogen terug toegevoegd. Zo krijgen de burelen gezuiverde lucht zonder extra in warmte te moeten investeren.
- Naast het gebouw ligt een waddy. Dit oogt als een tuinvijver maar is bedoeld als opvangbekken voor overtollig regenwater. Het regenwater dat op het zeer grote dak valt, wordt eerst gebruikt voor sanitaire toepassingen. De overschotten lopen in de waddy en dus niet naar de riolering. Zo vindt het overtollige water via natuurlijke weg, het doorsijpelen in de bodem, langzaam zijn weg naar de rivier. Het systeem is bedoeld om een bijdrage te leveren in het voorkomen van het plots aanzwellen van rivieren bij erge regenval met overstromingen als gevolg.
- Het nieuwe woon-en zorgcentrum (en later ook de serviceflats en het dienstencentrum) zal via het KWO-systeem verwarmd en gekoeld worden. Het KWO-systeem staat voor Koude – Warmte Opslag. Hiertoe worden diep ondergronds 2 waterbekkens aangelegd: eentje met warm water en eentje met koud water. In de zomer wordt koud water opgepompt. Aan dit koude water wordt de warmte toegevoegd die uit de omgevingslucht wordt getrokken. Het verwarmde water wordt doorgepompt naar het warm waterbekken. In de winter gebeurt het omgekeerde. Er wordt warm water opgepompt dat na het verwarmen van de kamers als koud water naar het koud water bekken wordt doorgesluisd. Het warmwaterbekken heeft steeds een temperatuur van 19°. Het gaat om een dure investering die evenwel binnen een periode van 8 jaar zal terugverdiend zijn (Economische insteek dus!). Er moet immers nog maar beperkt bijverwarmd worden.
- Het nieuwe woon-en zorgcentrum en dus ook de serviceflats en het dienstencentrum zullen (vergelijkbaar met de waddy) een ondergronds vergaarbekken kennen om overtollig water langzaam terug aan de natuur te geven.
- Alle groenafval van gans de site blijft ook op de site. Composteren, verhakselen,... behoren dan ook tot de vaste opdrachten van een aantal technische medewerkers. Alle papier gaat naar het verenigingsleven bij hun papierslag. Documenten van vertrouwelijke aard worden eerst versnipperd en dus niet verbrand.

Dienstverlening

- Enkele jaren geleden heeft het OCMW een opbouwwerkproject uitgevoerd in een sociale woonwijk van de Molse Bouwmaatschappij. Het was trouwens een geslaagd project waardoor de besturen besloten om gezamenlijk binnen de gebouwen van het OCMW een dienst Samenlevingsopbouw (DSO) op te richten (wat toch een vrij uniek gegeven is binnen een openbaar bestuur). Via de methodiek van het opbouwwerk en dus met het accent op burgerparticipatie, is een wijkwerking opgezet die nu nog steeds verzelfstandigd verder werkt. Slechts sporadisch wordt de werking nog ondersteund of begeleid. Eén van de realisaties binnen de wijkwerking was de oprichting van een compostpark voor de bewoners van de wijk die vaak met het plantaardig keukenafval geen blijf wisten. De kleine tuintjes laten composteren niet toe. In Mol wordt het GFT-afval nog steeds gratis opgehaald. Het compostpark kent nu al een groot succes maar zal dit vermoedelijk nog meer kennen wanneer mensen wél voor het ophalen van GFT-afval zullen moeten betalen. Het project is zeker een voorbeeld van duurzame ontwikkeling maar kon pas slagen door het empoweren van de bewoners van de wijk. Het parkje brengt mensen samen en is gelegen vlak naast het pleintje waar ook bv. het wijkfeest wordt georganiseerd.
- Het OCMW van Mol heeft een eigen dienst energie. Deze dienst werd opgericht om in eerste instantie mensen te bereiken in het kader van besprekingen binnen de Lokale Advies Commissie (de commissie die oordeelt over vragen van de sociale leverancier voor gas en elektriciteit of de watermaatschappij over het eventueel afsluiten van de nutsvoorziening). Zo voorkomen we onnodige afsluitingen. Maar de werking groeide uit. De dienst energie geeft mensen ook energietips en organiseerde ook al voor de doelgroep vorming over 'zuinig omgaan met energie'. In wisselwerking met de sociale dienst werkte de dienst Energie mee aan de projecten 'klimaat op maat' en de 'Energiescans'. De energiesector is verplicht energiescans uit te voeren en voorziet bij elke scan in een gratis basispakket van energiebesparende maatregelen (spaarlamp, doucheknop, buisfolie, radiatorfolie). Dit basispakket zal in de nabije toekomst nog uitgebreid worden. In Mol is gekozen ons vooral te focussen op de doelgroep van (kans)armen. De sensibilisatie was dan ook vooral op deze groep gericht. Door onze dienst energie hebben we in onze regio met een toeleiding van +- 350 gezinnen veruit het grootste bereik gehad van deze doelgroep. Een sociale werkplaats staat in voor de uitvoering van de scans en het aanbrengen van het basispakket. Zo is dit project van duurzame ontwikkeling meteen ook een tewerkstellingsproject. Met het project 'klimaat op maat' hebben mensen zich in groep verenigd om gezamenlijk binnen een bepaalde periode een minderverbruik van energie te realiseren van 08 %. Een flinke besparing dus maar weerom natuurlijk met een economisch dimensie maar dit wel naast de grote meerwaarde van als groep iets bereikt te hebben.
- Binnen de budgetbeheer geldt de algemene regel dat de maatschappelijk werker steeds de betalingen van de basiskosten voor huisvesting en energie eerst garandeert. Schulden komen op de 2de plaats. We hebben een eigen systeem steuntarief om voor de basiskosten niet-terugvorderbare steun te voorzien. Via de budgetbegeleidingen en budgetbeheer worden mensen toegeleid naar de initiatieven van de dienst energie.

Met deze voorbeelden hoop ik aangetoond te hebben dat in Mol alvast een aanzet is gegeven om op meerdere domeinen in te zetten op duurzame ontwikkeling. De gemeente heeft in samenwerking met het IOK (Intercommunale Ontwikkelingsmaatschappij voor de Kempen) voor een beperkt aantal uren een duurzaamheidsambtenaar in dienst. Dit en de genoemde voorbeelden tonen aan dat ook op het politieke niveau stilaan de wil aanwezig is duurzame ontwikkeling ernstig te nemen. Met het managementteam van het OCMW willen we alvast met de duurzaamheidsambtenaar verder alle mogelijkheden exploreren.